

2004-ųjų metų
Lietuvos laisvosios rinkos instituto
A T A S K A I T A

2005
Vilnius

2004 m. Lietuvos laisvosios rinkos instituto veiklos ataskaita

TURINYS

Įvadas	2
Viešoji politika	3
Ekonominės veiklos dereguliavimas	3
Darbo santykių dereguliavimas	3
Įmonių statuso reglamentavimo tobulinimas	3
Mokesčių mažinimas ir mokesčių administravimo supaprastinamas	4
Konkurencijos užtikrinimas	7
Licencijavimo siaurinimas ir racionalizavimas	7
Ekonominės veiklos kontrolės ribojimas ir supaprastinamas	8
Užsienio prekybos liberalizavimas	8
Kita	8
Rinkos santykių diegimas skirtinguose sektoriuose	9
Informacinės technologijos ir telekomunikacijos	9
Mokslas, studijos ir ugdymas (švietimas)	10
Asmens sveikatos apsauga	10
Socialinė apsauga	11
Valstybės funkcijų mažinimas bei valstybinio sektoriaus veiklos racionalizavimas	11
Griežtos pinigų politikos užtikrinimas	11
Socialinės rūpybos racionalizavimas	12
Nuosavybės santykių plėtra ir privatizavimas	12
Filantropijos ir nevyriausybinų organizacijų plėtra	12
Valstybės ir ES valdymo tobulinimas bei teisėkūra	13
Švietėjiška veikla	13
Ekonomikos tyrimai bei apžvalgos	13
Paskaitos	14
Kitoks idėjų sklaidimas	14
Seimo rinkimai	14
Tarptautinis bendradarbiavimas	16
LLRI žiniasklaidoje	18

Ivadas. Lietuvos laisvosios rinkos institutas 2004 metais

2004 metai Lietuvos laisvosios rinkos institutui buvo pokyčių ir svarbių Lietuvai politinių ir ekonominių įvykių vertinimo ir analizės metai. Instituto darbai buvo nuolat plačiai pristatomi ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų.

Lietuvos laisvosios rinkos instituto Taryba 2004 metams buvo patvirtinusi instituto strateginį veikos planą, kuriuo remdamasis LLRI sekė valdžios iniciatyvas ir ruošė pasiūlymus.

Pernai valdžios institucijos, tarptautinės ir nevyriausybinės organizacijos nuolat kvietė LLRI ekspertus dalyvauti darbo grupėse, kreipėsi ekspertizų. Institutas taip pat inicijavo ir pristatė valdžiai ir visuomenei naujus tyrimus ir reformų pasiūlymus srityse.

Institutas toliau tęsė aktyvų bendradarbiavimą su žiniasklaida - inicijavo daug autorinių straipsnių, žiniasklaida nuolat kreipėsi į LLRI ekspertus dėl nuomonės, interviu ar komentarų. Kiekvieną mėnesį suskaičiuojama apie 82 LLRI komentarus ir pasirodymus diskusijose radijuje, televizijoje bei publikacijas spaudoje (įskaitant straipsnius, komentarus, pranešimus spaudai). Aktyviai tebelankomas instituto tinklapis (www.Lrinka.Lt ir www.FreeMa.Org).

Akademinė bendruomenė kvietė skaityti paskaitas aukštosiose mokyklose ir jaunimo organizacijų sambūriuose, mokslinėse konferencijose. 2004 metais LLRI ekspertai įvairių Vilniaus Universiteto fakultetų studentams vėl dėstė kursą „Kapitalizmas ir laisvė“, kuriuo siekiama gilinti socialinių ir ekonominių visuomenės gyvenimo dėsnių supratimą ir įtvirtinti laisvės kaip dalyko, kuris reikalauja gilaus žmonių supratimo, dėstymo tradiciją.

Taip pat institutas paskelbė naują konkursą „Laisvės studijos“. Šis konkursas rašančiuosius turėtų paskatinti nagrinėti socialinių ir ekonominių visuomenės dėsnių veikimą ekonomikos, teisės, moralės ar kitose srityse, išmokyti suprasti žmonių motyvacijas socialinėje-ekonominėje veikloje ir suvokti, kad žmonių tikslų ir vertybių įvairovė ne trikdo, o priešingai – palaiko sklandų visuomenės sambūvį.

Nemažai renginių suorganizavome ir patys. Iš viso 2004 metais buvo suorganizuoti 8 renginiai, iš kurių du buvo skirti Seimo rinkimams.

Šiuo metu LLRI bibliotekos kolekciją sudaro apie 2550 knygų, vadovėlių ir brošiūrų lietuvių, rusų, anglų ir vokiečių kalbomis: ekonomikos filosofijos ir istorijos, verslo, vadybos, nevyriausybinių organizacijų ir kitomis temomis. Kiekvienais metais biblioteka pasipildo apie 200 naujų leidinių.

Balandį LLRI išleido „Lietuvos ekonomikos tyrimą 2003/2004 [2]“, kuriame pristatomi 13-ojo Lietuvos ekonomikos tyrimo rezultatai. Spalį LLRI pristatė 14-ąją Lietuvos ekonomikos tyrimą, kuriame pateikiamos rinkos dalyvių patikslintos prognozės 2004-iesiems ir lūkesčiai 2005 metams.

LLRI ekspertai aktyviai dirbo ne tik Lietuvoje, bet ir tarptautinėje sferoje – ypač dažnai ekspertai buvo kviečiami dalyvauti tarptautiniuose renginiuose ir išdėstyti savo požiūrį į Lietuvą ir pasaulyje vykstančius ekonominius procesus, užfiksuota 47 viešumo atvejų užsienio žiniasklaidoje. Institutas pelnė ir tarptautinį pripažinimą - laimėjo Templtono laisvės apdovanojimų programos (Templeton Freedom Awards Program) prizą, skiriamą Institucijos meistriškumo kategorijoje.

Viešoji politika

Ekonominės veiklos dereguliavimas

Darbo santykių dereguliavimas

LLRI vykdė projektą **Darbo santykių reguliavimas Lietuvoje: konkurencingos darbo rinkos plėtojimas**, kurio tikslas – paskatinti diegti konkurencingus ir pažangius darbo santykių reguliavimus Lietuvoje, kurie padėtų Lietuvai išlaikyti konkurencinį pranašumą išsiplėtusioje Europos Sąjungoje ir netaptų bendros šalies ekonomikos plėtros stabdžiu.

Seimui svarstant **Darbo tarybų įstatymo projektą** LLRI ekspertai tiek aktyviai dalyvaudami Seimo komitetų svarstymuose, tiek pasisakydami žiniasklaidoje akcentavo, kad kai kurios Darbo tarybų įstatymo projekto nuostatos taps kliūtimis sudaryti darbo tarybas sudaryti ir joms veikti, darbuotojams ir darbdaviams bus užkrautos nepagrįstos prievolės. Priimant Darbo tarybų įstatymą numatytų įpareigojimų darbdaviams apimtys buvo sumažintos, tačiau jų neatsisakyta.

LLRI ekspertai, vykdydami projektą, pasisakinėjo žiniasklaidoje apie draudimą dirbti viršvalandžius, apie ketinimus apriboti kai kurių profesijų darbuotojų darbo laiką, apie minimalios algos didinimą ir apie kitus nereikalingus darbo santykių ribojimus ("Teisėtai neteisėtas darbas" - LLRI eksperto Donato Demskio straipsnis Delfi.lt.; "Keisti viršvalandžių reglamentavimą: taip" - Donatas Demskis "Verslo žiniuose"; "Darbo kodeksą būtina taisyti" – D.Demskio laiškas "Verslo žinioms"; "Svarbiausia nepersidirbti!?", "Statistiškai patraukli kilpa ant kaklo" - LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus komentarai per Lietuvos radiją ir kt.)

Instituto atlikta **Lietuvos ir Europos Sąjungos darbo santykių reglamentavimo lyginamoji** analizė parodė, kad ES teisės aktai didžiausią dėmesį skiria darbo ir poilsio laikui, darbui ne visą darbo dieną, terminuotoms darbo sutartims; ES teisė įtvirtina minimalius reikalavimus; darbo santykiai ES ir jos valstybėse yra reglamentuojami labai griežtai, tuo tarpu Lietuvos teisė griežčiau reguliuoja darbo laiko apskaitą, viršvalandžius, naktinio darbo laiką. LLRI manymu, leidus darbuotojams ir darbdaviams laisviau susitarti, kaip organizuoti darbo laiką, ir dėl kitų darbo sąlygų, naudos turėtų ir darbuotojas, ir darbdavys. Be to, nuostatos, kad valstybė apgins darbuotojus, jei nustatys daugiau apsaugos priemonių yra klaidinga, nes darbdaviai lanksčiai reaguoja į pokyčius ir neretai netgi pasirenka nevykdyti/neplėsti verslo. Instituto ekspertų teigimu, siekiant konkurencingumo, naujų darbo vietų ir geresnio apmokėjimo už darbą būtina ne tik mažinti darbo mokesčius, bet ir liberalizuoti darbo rinką – tą padaryti rezervų Lietuvoje yra. Be to, aiški Lietuvos pozicija šiuo klausimu būtų svarbi diskusijose, vykstančiose ES.

Darbo ir socialinių tyrimų institutui pristačius tyrimą, siūlantį didinti minimalų mėnesinį atlyginimą (MMA), LLRI ekspertai sukritikavo šį siūlymą tiek Lietuvos pramoninkų konfederacijos posėdyje, tiek žiniasklaidoje. Gruodį plačiai viešumoje nuskambėjusi instituto pozicija dėl MMA didinimo nepagrįstumo prisidėjo prie Trišalės Tarybos sprendimo nedidinti MMA nuo 500 iki 600 litų.

Įmonių statuso reglamentavimo tobulinimas

LLRI išanalizavo **Finansų įstaigų įstatymo projektą** ir pateikė išvadas Seimui. Ekspertų teigimu, priėmus šį įstatymą lizingo įmonių veikla būtų suvaržyta labiau, nei to reikalauja Europos Sąjunga. Taip pat pateikė Seimui išvadas dėl **Bankų įstatymo projekto**, kuriame numatytas privalomas bankų akcijų perėmimas į valstybės rankas, ekspertų nuomone, taptų akivaizdžiai nereikalinga priemone ir draudimo sistemos neapsaugotų. Delfi.lt publikavo LLRI eksperto Andriaus Bogdanovičiaus nuomonę apie priimtą naują Bankų įstatymą „Bankų akcijų perėmimas – lopas ant lopo“.

"Ar riboti skolinimąsi iš akcininkų? Ne" - LLRI ekspertas Donatas Demskis "Verslo žiniuose" teigė, kad nereikia riboti bendrovių teisių skolintis iš savo akcininkų. Tai, anot jo, yra netinkamas ir jau atgyvenęs reguliavimas.

Ūkio ministerijai inicijavus **Mažmeninių prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo ir veiklos viešumo įstatymo projekto** rengimą LLRI ekspertai pateikė savo nuomonę dėl šio projekto tikslingumo. Ekspertų nuomone, papildomas įmonių veiklos reguliavimas nukreiptas prieš didžiuosius mažmeninės prekybos tinklus yra diskriminacinis, o stipri tinklų tarpusavio konkurencija geriausiai užtikrina tiek vartotojų, tiek tiekėjų interesus. Vyriausybė įstatymo projekto nepatvirtino.

Mokesčių mažinimas ir mokesčių administravimo supaprastinamas

LLRI viceprezidentė Rūta Vainienė žiniasklaidoje komentavo **visuotinį pajamų mokesčių deklaravimą**, kurį nuo 2004 Lietuva pradėjo įgyvendinti praktiškai. („Gyventojų laukia sudėtingas visuotinis pajamų mokesčio deklaravimas“, komentaras per Lietuvos radiją, straipsnis "Deklaravimas, deklaravimas ir dar kartą – deklaravimas". savaitraštyje "Apskaitos, audito ir mokesčių aktualijos")

"Verslo žiniuose" Rūta Vainienė paaiškino, kodėl **planuojama gyventojų pajamų mokesčio lengvata kompiuterių įsigijimui** neduos tokios naudos, kokios tikisi įstatymų rengėjai.

LLRI išanalizavo Seime svarstomą Žemės mokesčio įstatymo pataisų projektą, kuris įtvirtina naują žemės apmokestinamosios vertės nustatymo tvarką ir naują tarifą, ir pateikė savo išvadas. Ekspertai sveikino įstatymų leidėjo siekį mokesčių taikyti nuo realios žemės vertės, tačiau teigė, kad žemės apmokestinimo tvarkos keitimas ir racionalizavimas neturėtų tapti pretekstu didinti mokesčių našta.

"Apyvartos mokesčiai biudžeto milijonų nelaisvėje". Savaitraštis "Mokesčių žinios" publikuoja LLRI viceprezidentės Rūtos Vainienės straipsnį apie naikinamą prekių apyvartos mokesčių ir išliekanti kelių mokesčių.

Gegužės 1-ąją, Lietuvai įstojus į ES, LLRI ekspertai šia proga atkreipė dėmesį į konkurenciją mokesčiais Europos Sąjungos ir jos įtaką pelno mokesčio mažinimui, apie bendrą ekonominį gyvenimą be sienų ES ir jo atributus. ("Ir vėl liksime paskutiniai, arba ES be pelno mokesčio", LLRI viceprezidentės Rūtos Vainienės komentaras per Lietuvos radiją, "Apie mokesčius ES arba "Viskas gerai, puikioji markize" Rūtos Vainienės straipsnis "Euroverslo naujienose", "Maži mokesčiai – papildomi svertai konkuruoti" LLRI prezidento Ugniaus Trumpos interviu savaitraščiui "Mokesčių žinios").

Nuolat išskylant **progresyviųjų mokesčių iniciatyvai**, LLRI griežtai pasisakinėja prieš tokios mokesčių sistemos įvedimą ("Įvesti progresyviuosius mokesčius: ne". LLRI viceprezidentė Rūta Vainienė "Verslo žiniuose").

LLRI vėl pateikė išvadas dėl Mokesčių administravimo įstatymo projekto. Ekspertizė buvo pristatyta Seimo Biudžeto ir finansų, Ekonomikos komitetams bei Verslo ir užimtumo komisijai. Antrajame įstatymo projekte atsižvelgta į kai kuriuos LLRI pasiūlymus. Projekto rengėjai patikslino projekto nuostatą, pagal kurią mokesčių teisės aktų neaiškumai ir prieštaravimai bus aiškinami mokesčio mokėtojo naudai besąlygiškai ir be išlygų; detalizavo projekto teiginius, kurie turėtų užtikrinti teisingumo ir visuotinio privalomumo principų įgyvendinimą; taip pat buvo patikslintos įstatymo formulotės dėl turinio viršenybės prieš formą, dėl Mokesčių administravimo įstatymu administruojamų mokesčio sąrašo, dėl mokestinio patikrinimo rūšių ir mokestinio patikrinimo trukmės. Deja, esminiai projekto trūkumai liko, todėl institutas pakartotinai pateikė išvadas dėl įstatymo projekto. Dalyvauta darbo grupės veikloje dėl įstatymo pakeitimų.

Tęsdamas darbą mokesčių ir reguliavimų mažinimo linkme ir siekdamas atkreipti valdžios institucijų dėmesį į nevykdomą **Rinkliavų įstatymą**, LLRI pateikė LR Vyriausybei ir LR Finansų ministerijai raštą su argumentais ir pasiūlymais, kaip spręsti problemas dėl rinkliavų ir kitų mokesčių už valstybės

teikiamas paslaugas dydžio ir taikymo. Be to, institutas atkreipė dėmesį, kad atskiros valstybės institucijos už savo paslaugas ima papildomus mokesčius (ne rinkliavas), taip pažeisdamos Rinkliavų įstatymo nuostatą, kuri draudžia reikalauti atlyginti už suteiktas paslaugas kitais nei rinkliava mokesčiais. Tačiau Finansų ministerija nesiėmė atidžiau išnagrinėti neatitikimų tarp įstatymo ir realios padėties nustatant rinkliavas, motyvuodama sudėtingumu ir netinkamomis nuorodomis į kitus įstatymus, tačiau argumentų nepateikė.

Birželio 30 d., kaip ir kasmet, Lietuvos Vyriausybė patikslino naujus nuo liepos 1 d. įsigaliosiančius rinkliavų dydžius, per daug nesigilindama į esamas problemas, ignoruodama raginimus sumažinti akivaizdžiai per dideles rinkliavas ir pro pirštus žiūrėdama į kitus valstybės institucijų renkamus mokesčius, kurie prieštarauja Rinkliavų įstatymui.

2004 m. birželio 30 d. išplatintame pranešime LLRI atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuvos Vyriausybė nesiima taisyti su įstatymais prasilenkiančios rinkliavų taikymo praktikos: nemažina akivaizdžiai per didelių ir nenaikina neteisėtų rinkliavų. LLRI ragina atsakingas valdžios institucijas rinkliavų dydžius patikslinti kuo skubiau nelaukiant kasmetinės peržiūros.

LLRI primena, kad Rinkliavų įstatyme nustatyta, jog rinkliavos už paslaugą dydis turi atitikti valstybės institucijos atliekamo veiksmo ir išduodamo dokumento sąnaudas.

Reikšdamos susirūpinimą dėl Vyriausybėje įstrigusio sprendimo panaikinti specialiuosius apskaitos blankus, LLRI iniciatyva vienuolika verslo organizacijų išplatino kreipimąsi į Vyriausybę, ragindamos ją artimiausiam posėdyje atsisakyti specialiųjų apskaitos blankų. 2004 m. birželio 3 d. LLRI išplatino pranešimą spaudai „**LLRI siūlo atsisakyti privalomų važtaraščių**“. Išanalizavęs važtaraščių naudojimo tvarką, LLRI pateikė Finansų ir Susisiekimo ministerijoms išvadas dėl privalomų važtaraščių atsisakymo Lietuvoje bei išplatino pranešimą. LLRI nuomone, ši kovos su kontrabanda priemonė jau atgyveno ir tapo nebetikslinga, o kontrabandos prevencijai visiškai užtektų kitų jau egzistuojančių ir su važtaraščiais besidubliuojančių kontrolės priemonių. Buvo gauti atsakymai iš Finansų ir Susisiekimo ministerijų dėl važtaraščių tikslingumo. Susisiekimo ministerija į šią problemą žiūri labai formaliai, teigdama, kad tarptautiniams pervežimams važtaraščiai būtini pagal tarptautinius susitarimus. Tuo tarpu ignoruoja teiginį, kad vietiniams vežimams važtaraščiai nebūtini ir juos reikia panaikinti. Finansų ministerija važtaraščių panaikinimui iš esmės pritaria, bet atkreipė dėmesį, jog važtaraščių panaikinimas - Susisiekimo ministerijos kompetencija.

LLRI ekspertų skaičiavimai parodė, kad 2004 m. **Laisvės nuo mokesčių diena** Lietuvoje nutolo ir išaušo gegužės 8 d. 2004 metais vidutinis Lietuvos pilietis turėjo dirbti 128 dienas, kad išlaikytų besiplečiantį valstybės aparatą ir valstybės valdomas sritis. Laisvės nuo mokesčių diena atėjo net 6 dienomis vėliau nei 2003 m. Tokį mokesčių naštos padidėjimą lėmė bene 2 mlrd. litų didesnės nei pernai biudžetų pajamos iš mokesčių, taip pat dėl didelio kapitalo suvartojimo ir itin išaugusių neigiamų grynujų pajamų ne taip sparčiai didėjęs bendrasis nacionalinis produktas. Mokesčių našta, apskaičiuota kaip mokestinių pajamų ir bendrojo nacionalinio produkto santykis, 2004 metais sudarė 35 proc., palyginti su 33,3 proc. praėjusiais metais. Šią žinią LLRI plačiai pristatė žiniasklaidoje – išplatintas pranešimas spaudai „Rytoj išauš Laisvės nuo mokesčių diena“, LLRI viceprezidentės Rūtos Vainienės komentaras per Lietuvos radiją "Naujieji metai laisvo žmogaus kalendoriuje", eksperto Andriaus Bogdanovičiaus straipsnis interneto portale Delfi.lt „Rytoj švęsime Laisvės nuo mokesčių dieną“ ir kt.

Balandžio mėnesį institutas pradėjo **projektą apie ekonomines kontrabandos priežastis**, kurio tikslas - paskatinti sprendimus priimančių institucijų ir visuomenės diskusiją apie efektyviausius kontrabandos ir su ja susijusios šešėlinės ekonomikos mažinimo būdus ir priemones Lietuvoje bei Europos Sąjungoje (ES).

Projekto metu LLRI atliko sociologinį tyrimą, kuriuo siekta išsiaiškinti gyventojų požiūrį į labiau apmokestinamų prekių – cigarečių, alkoholinių gėrimų, degalų ir kuro bei cukraus – kontrabandą ir šių kontrabandinių prekių vartojimo paplitimą, priežastis, ypatumus ir tendencijas. Tyrimu taip pat norėta sužinoti Lietuvos žmonių asmeninę patirtį ir pakantumo šiam reiškiniui laipsnį, jų nuomonę apie tai, kokios politikos ir administravimo bei teisinės priemonės yra efektyviausios kovojant su kontrabanda.

Kaip parodė apklausa, dauguma Lietuvos gyventojų mano, kad didelių mokesčių (akcizų) sąlygojami kainų skirtumai tarp kaimyninių šalių yra svarbiausia kontrabandos paplitimo priežastis Lietuvoje. Kitos svarbios priežastys – korupcija ir pernelyg sudėtingos sąlygos užsiimti verslu teisėtai. Apklaustos duomenimis, žmonės gana pakantūs kontrabandai: maždaug pusė apklaustųjų (47 proc.) visiškai

pateisina arba yra linkę pateisinti kontrabandą, o kita pusė (47,8 proc.) visiškai nepateisina arba yra linkę nepateisinti kontrabandos. Tačiau įdomu pastebėti, kad visiškai nepateisinančiųjų kontrabandos yra dvigubai daugiau nei visiškai pateisinančiųjų.

Projekto metu LLRI ir atliko analitinį tyrimą, kurio tikslas - išsiaiškinti esamus mokesstinės, reguliacinės, teisinės ir administracinės akcizinių prekių rinkos veiksnius ir jų įtaką akcizinių prekių kontrabandai. LLRI taip pat suformulavo išvadas ir pasiūlymus, kaip efektyviausiai mažinti kontrabandą. Pagrindinės šio tyrimo išvados – didelių akcizų ir gausaus, sudėtingo bei neprognozuojamo reguliavimo ir licencijavimo nulemtos aukštos prekių kainos yra priminės priežastys, sudarančios paskatas kontrabandai. Todėl efektyviausias būdas kovoti su šiuo reiškiniu - atsisakyti perteklinio reguliavimo ir licencijavimo bei ES lygiu siekti akcizo mažinimo.

Birželio 16 d. LLRI vadovas Ugnius Trumpa ir vyresnioji ekspertė Aneta Piasecka dalyvavo susitikime su Laikinai einančiu Prezidento pareigas Artūru Paulausku. Priėmimo metu LLRI atstovai pristatė tyrimo "Gyventojų požiūris į labiau apmokestinamų prekių kontrabandą" rezultatus.

LLRI tyrimų rezultatai ir siūlymai buvo pristatyti plačiajai visuomenei dviejose spaudos konferencijose ir liepos 1 d. surengtoje tarptautinėje **konferencijoje „Ekonominės kontrabandos priežastys. Iššūkiai naujajai ES“**. Be minėtų klausimų, renginyje buvo aptarta kontrabandos situacija Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse, jos priežastys, užsienio šalių patirtis kovojant su kontrabanda, ES mokesčių politikos motyvai, raida ir perspektyvos. Renginyje dalyvavo Lietuvos politikai, valstybės institucijų, atsakingų už akcizinių prekių rinkos reguliavimą, atstovai, užsienio šalių ekspertai ir valstybės institucijų pareigūnai, verslo ir nevyriausybinų organizacijų atstovai.

Reaguodamas į kai kurių ES šalių siūlymus suvienodinti įmonių pelno mokesčius, rugsėjo 13 d. LLRI išplatino pranešimą užsienio žiniasklaidai ir savo partneriams užsienyje, ragindamas atsisakyti bet kokių ketinimų **harmonizuoti mokesčius ES ir pagaliau naikinti mokesčių kartelį tarp ES šalių**. LLRI ekspertai pabrėžė, kad mokesčių harmonizavimas padidintų ES valdžios išlaidavimą, tuo tarpu Sąjungos konkurencingumas ir pastangos įgyvendinti greitas reformas sulėtėtų. Instituto ekspertai taip pat atkreipė dėmesį, kad harmonizavus tiesioginius mokesčius bendras mokesčių lygis ES pakiltų. Iš to pirmiausia išloštų kaimyninės, mažus mokesčius turinčios šalys, o ne ES. Tai paskatintų investicijas ir, greičiausia, kapitalo perėjimą į kaimynines ir ES nepriklausančias šalis. ("Mokesstinis šantažas iš užsienio" - LLRI viceprezidento dr. Remigijus Šimašius komentaras per Lietuvos radiją ir kt.)

LLRI atlikta **Darbo mokesčių analizė** parodė, kad Lietuvoje mokesčio tarifas yra gerokai didesnis nei kitose proporcinę mokesčio sistemą turinčiose šalyse ir kad Lietuva vidutines darbo pajamas apmokestina vienu didžiausiu pajamų mokesčio tarifu visoje Europoje (įvertinus perkamosios galios paritetą). Tuo tarpu socialinio draudimo įmokos tarifas Lietuvoje yra santykinai mažesnis, nei kitose ES šalyse, tačiau skirtingai nei daugelis kitų Europos šalių Lietuva neriboja įmokų apskaičiavimo bazės. Tyrimo duomenimis, Europoje egzistuoja pajamų mokesčio ir progresyvumo mažinimo tendencijos: mažinami pajamų mokesčio tarifai ir progresyvumas (Belgija, Vokietija, Airija ir kt.); dvi šalys (Rusija ir Slovakija) perėjo prie proporcinės sistemos; nė viena šalis, turimomis žiniomis, nepadidino pajamų mokesčio tarifų; didinamas neapmokestinamas minimumas.

LLRI nuomone, norint išsaugoti ir padidinti Lietuvos konkurencingumą ir kelti žmonių gerovę, būtina atsisakyti progresinės pajamų apmokestinimo idėjos, panaikinti dabar galiojantį 33 proc. tarifą ir apmokestinti visas darbo pajamas 15 proc. tarifu (nedidinant esamo minimalaus neapmokestinamų pajamų dydžio). Be to, svarbu nustatyti pajamų ribą, nuo kurios socialinio draudimo įmokos nebūtų skaičiuojamos ir kuri būtų adekvati išmokų apribojimui. LLRI nuomone, būtina nuosekliai ir sparčiai didinti pensijų draudimo įmokos dalį, skiriamą privačiam kaupimui, o einamųjų įmokų išmokų sistemai skiriamą dalį nykstamai mažinti.

Rudenį naujajai Vyriausybei paskelbus ketinimus didinti mokesčius LLRI ekspertai aktyviai dalyvavo viešose diskusijose žiniasklaidoje pasisakydami **prieš naujų mokesčių įvedimą** ("Per menkai mažindama pajamų mokesčių, valdžia diskredituos mokesčių mažinimo idėją" - LLRI eksperto Andriaus Bogdanovičiaus komentaras "Eltoje", "Jei nekilnojamas turtas galėtų bėgioti...", LLRI eksperto Giedriaus Miliausko straipsnis portale "Omni laikas", "Pavyti ir aplenkti! Su kuo ir dėl ko ketiname varžytis?" - LLRI asocijuotos ekspertės Rūtos Vainienės nuomonė "Lietuvos žiniuose", "Valdžios godumas strigdys ekonomiką" - LLRI eksperto Giedriaus Miliausko atsiliepimas į "Verslo žinių" publikaciją apie Premjero siūlymą išpūsti biudžetą, "Ar valstybė - didysis verslininkas? Nuolat ir

nepagrįstai augančios valstybės išlaidos kelia nerimą" - LLRI eksperto Giedriaus Miliausko komentaras "Eltoje" ir kiti komentarai)

Konkurencijos užtikrinimas

LLRI išanalizavo ir pateikė išvadas Seimui **dėl Pašto įstatymo projekto**. LLRI ekspertai atkreipė dėmesį, kad svarstomas Pašto įstatymo projektas suvaržytų vartotojų teises pasirinkti paslaugų teikėją siunčiant įvairaus pobūdžio siuntas, prieštarautų teisėtų lūkesčių principui, kuris yra esminis konstitucinio teisinės valstybės principo bruožas, ir ES teisei, numatančiai pašto rinkos liberalizavimo kryptį. Įstatymo projektas buvo kiek patobulintas atsižvelgiant į išvadas (greitajam paštui nebus taikomi paprastam paštui būdingi apribojimai), tačiau įstatymas vis tiek iš esmės apribojo „Lietuvos pašto“ konkurentų veiklą. Buvo viešinama LLRI ekspertų nuomonė ir žiniasklaidoje ("Laiškai pagal planą" - LLRI vyresniojo eksperto Remigijaus Šimašiaus straipsnis Delfi.lt, "Pašto įstatymo projektas gresia rinkos sugriovimu" - LLRI vyresniojo eksperto Remigijaus Šimašiaus nuomonė „Verslo žiniuose“, "Seimo planuose – pašto rinkos suvaržymas" - LLRI viceprezidentės Rūtos Vainienės komentaras per Lietuvos radiją).

Birželio 15 d. įvyko **Lietuvos laisvosios rinkos instituto dalykiniai pusryčiai** su Konkurencijos tarybos pirmininku dr. Rimantu Stanikūnu, kurių metu aptarti konkurencijos teisės pakitimai Lietuvoje ir ES bei koncentracija ir su jos reglamentavimu susiję klausimai.

LLRI išplatino pranešimą „**LLRI ragina peržiūrėti monopoliją įtvirtinusių Šilumos ūkio įstatymą**“, kuriame Seimas raginamas dar kartą įvertinti Šilumos ūkio įstatymą, pastaruoju metu patekusį į diskusijas dėl galimos korupcijos. Šis įstatymas prieš metus įtvirtino monopolijos sąlygas atskiriems šilumos tiekėjams, nors Seimo nariai buvo perspėti apie šiuos įstatymo trūkumus dar gerokai prieš jį priimant.

Žurnalas "Reklamos ir marketingo idėjos" publikavo LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus straipsnį "**Apie nesąžiningą konkurenciją reklamoje**".

2004 m. lapkričio 26 d. viešbutyje "Le Meridien Villon" vyko Lietuvos laisvosios rinkos instituto metinis renginys, į kurį pirmą kartą buvo pakviestas garsus svečias iš Prancūzijos **prof. Pascal Salin** - vienas iš ryškiausių Austrijos ekonominės mokyklos mokslininkų ir vieną iš žymiausių Prancūzijos ekonomistų. Vakarienes metu jis kalbėjo apie konkurenciją valstybiniame ir monopoliją privačiame sektoriuje. Jo kalba apėmė svarbiausias ekonomikos problemas ir buvo aptarti tokie klausimai, kokia turėtų būti valstybės pinigų politika, kokią grėsmę laisvai rinkai kelia monopolijos, kaip valdžia turėtų pažaboti monopolijas, kaip valdžia turi įgyvendinti savo funkcijas. Išskirtinį prof. Pascal Salin interviu publikavo naujienų agentūra ELTA.

Licencijavimo siaurinimas ir racionalizavimas

Dar 2003 m. LLRI ekspertai dalyvavo STT darbo grupėje, kurioje buvo svarstomi komercinės veiklos licencijavimo principai. 2004 m. kovo 15 d. LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 274 „**Dėl ūkinės komercinės veiklos licencijavimo metodinių nurodymų patvirtinimo**“. Nutarimas remiasi LLRI išvadamis ir pasiūlymais dėl licencijavimo sistemos pertvarkymo. Jame įtvirtinti visi LLRI pasiūlyti licencijavimo principai (tikslingumas, nešališkumas, skaidrumas, nediskriminavimas, racionalumas, efektyvumas, funkcijų atskyrimas, proporcingumas ir viešumas). Nors ne visi principai yra tinkamai išskleisti arba pilnai įtvirtinti, šis nutarimas sudaro pagrindą esminei licencijavimo sistemos reformai. Valstybės valdymo institucijoms, rengiančioms licencijavimą reglamentuojančių įstatymų bei licencijavimo taisykles įtvirtinančių nutarimų projektus, pavesta vadovautis nutarime įtvirtintais licencijavimo principais ir taisyklėmis. Valstybės valdymo institucijoms pavesta vadovaujantis priimti nutarimu pagal kompetenciją peržiūrėti įstatymus ir nutarimus ir pateikti pakeitimų projektus iki 2004 m. liepos 1 d., o valstybės valdymo institucijų vadovų sprendimus pakeisti iki 2004 m. rugsėjo 1 d. Apie

tai LLRI vyresnioji ekspertė Aneta Piasecka publikavo straipsnius interneto portale "Delfi" - "Sureguliuo reguliuotojus? (1)" apie pajudėjusią licencijavimo pertvarką, "Sureguliuo reguliuotojus? (2)" toliau analizavo licencijavimo pertvarką ir principus.

Ekonominės veiklos kontrolės ribojimas ir supaprastinamas

LLRI ekspertai žiniasklaidoje išsakė savo nuomonę dėl prekybininkų, vartotojų ir valdžios konflikto dėl sugriežtintos kontrolės perkant alkoholį ir tabaką, dėl tabako vartojimo ribojimo priemonių ir jų poveikio ("Krokodilo ašaros dėl alaus ir cigarečių" LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus straipsnis Delfi.lt, LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko straipsnis Delfi.lt "Tabako dūmuose užstrigęs pasirinkimas").

Ūkio ministerijai jos prašymu pateikta instituto nuomonė **dėl naujų strateginių krypčių smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai**. Pagrindinė LLRI išvada - pagrindinė kryptis turi būti kryptingai ir nuosekliai spręsti esmines verslo teisinės ir ekonominės aplinkos problemas, atsisakant nepagrįstų verslo steigimo ir plėtojimo suvaržymų ir reguliavimo. Taip būtų sudarytos palankios veiklos sąlygos visiems verslams, o išlaisvintos veiklos galimybės ypač pasitarnautų nedidelių verslų augimui ir plėtotei.

Dalyvauta Seimo IVPK posėdžiuose svarstant **Valstybės registrų įstatymo projektą**. LLRI ekspertai atkreipė dėmesį į tai, kad valstybės registrai nėra integruoti į vientisą sistemą, kas padidina informacijos registravimo ir tvarkymo kaštus, taip pat yra komplikotos ir visuomenės pasipiktinimą keliančios teisių į nekilnojamąjį turtą registravimo procedūros, įkainiai ir jų atlikimo terminai.

Taip pat ekspertai žiniasklaidoje nagrinėjo esmines **statybų planavimo ir interesų derinimo problemas** (LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko komentaras Bernardinai.lt. "Tabore – gyvenimas ir mirtis be dokumentų" ir straipsnis interneto portale „Omni vartai“ „Akropolio“ statybos, senamiesčio planavimas ir saulę užstojantys namai - kur čia šuo pakastas?").

Užsienio prekybos liberalizavimas

LLRI atliko **Lietuvos teisės aktų, susijusių su eksporto, importo ir tranzito procedūromis, peržiūrą** remdamasis 2003 m. pabaigoje galiojusiais Lietuvos Respublikos įstatymais, nutarimais, kitais norminiais teisės aktais ir Kombinuotosios prekių nomenklatūros 2003 metų versija. 2004 m. balandžio 23 d. LLRI išplatino pranešimą teigdamas, kad dalis Lietuvos teisės aktuose numatytų netarifinių apribojimų prekybai su Europos Sąjungos (ES) valstybėmis narėmis neatitinka ES teisėje nustatytų principų ir prieštarauja Europos Bendrijų (EB) sutarčiai. Tokios išvados LLRI ekspertai priėjo, peržiūrėję Lietuvos teisės aktus, susijusius su eksporto, importo ir tranzito procedūromis, ir įvertinę, ar jie atitinka EB sutarties 28-30 straipsnius. Iš viso LLRI išanalizavo 49 Lietuvoje galiojančius teisės aktus, kurie įtvirtina netarifinius apribojimus, ir nustatė, kad 20-yje iš jų numatyti apribojimai prieštarauja ES normoms, įtvirtinančioms laisvą prekių judėjimą bendrojoje rinkoje.

Daugiapjūviai / kita

Lietuvos laisvosios rinkos institutas atliko **investicijų klimato tyrimą**, kurio tikslas – sukaupti kiekybinės informacijos, leisiančios įvertinti įmonių veiklą ir padėsiančios identifikuoti verslo suvaržymus. Tyrimo užsakovas – Pasaulio bankas. Tyrimu siekiama surinkti tikslius įrodymus apie daugelio reformų įtaką verslui ir nustatyti, kiek verslo aplinka yra palanki investicijoms. Šio tyrimo metu surinkti duomenys bus lyginami su naujausių Pasaulio banko tyrimų duomenimis siekiant palyginti Lietuvos privataus sektoriaus konkurencingumą su pagrindinėmis šalimis konkurentėmis. Tokias apžvalgas numatoma atlikti kas 3-5 metus, jomis bus bandoma įvertinti vyriausybės politikos įtaką privataus sektoriaus plėtrai ir produktyvumo augimui. Šis tyrimas tapo pagrindu

kitam – Investicijų klimato įvertinimo tyrimui, kurį parengs Pasaulio banko Europos ir Centrinės Azijos privataus sektoriaus vystymo grupės.

2004 m. spalio 20 d. LLRI surengė **diskusiją „Būtinai pokyčiai Lietuvos konkurencingumui ir žmonių gerovei“**, kurioje pristatė naujausius LLRI tyrimus ir siūlymus Lietuvos konkurencingumo stiprinimo srityje - tai lyginamoji Europos Sąjungos šalių gyventojų pajamų apmokestinimo analizė ir Lietuvos ir Europos Sąjungos darbo santykių reglamentavimo analizė. LLRI nuomone, šios sritys yra ypač svarbios siekiant Lietuvos konkurencingumo ir kad gerovės augimas pasiektų kuo daugiau žmonių.

Rinkos santykių diegimas skirtinguose sektoriuose

Informacinės technologijos ir telekomunikacijos

Sausį - kovą Seimui svarstant ir keičiant **Elektroninių ryšių įstatymo projektą**, LLRI ekspertai nuolat atnaujindavo Elektroninių ryšių įstatymo projekto ekspertizę ir teikdavo išvadas LR Seimo Informacinės visuomenės plėtros komitetui. Dalyvauta ir diskusijose Informacinės visuomenės plėtros komitete. Šis įstatymas pakeitė galiojusį Telekomunikacijų įstatymą.

Tęsdamas darbą telekomunikacijų reglamentavimo srityje, 2004 liepą Lietuvos laisvosios rinkos institutas išnagrinėjo Ryšių reguliavimo tarnybos paskelbtą **Trečiosios kartos mobiliųjų telekomunikacijų dažnių ryšio plėtros plano projektą** ir pateikė principines pastabas. Siekiant didinti konkurenciją dėl radijo dažnių, plane numatyta dažnius skirstyti sumažinant jų apimtį ir dalį jų rezervuojant. LLRI nuomone, nėra tikslinga dirbtinai didinti konkurenciją apribojant radijo dažnių dalį, nes trečiosios kartos judriojo ryšio technologijų įsisavinimas pareikalaus daug rinkos dalyvių išteklių. Kaip tik reikėtų numatyti tokį dažnių skirstymo būdą, kuris suteiktų galimybes kuo didesniai telekomunikacijų bendrovių skaičiui užsiimti šia veikla ir siūlyti kuo įvairiausias kokybės ir apimčių paslaugas. Todėl tikslingiausia būtų maksimizuoti skirstomų išteklių apimtį, atsisakant dalies radijo dažnių rezervavimo.

Iškylus iniciatyvai uždrausti pardavinėti mobiliuosius telefonus mažiau už savikainą, Delfi.lt publikavo LLRI viceprezidentės Guodos Steponavičienės nuomonę **"Telefonų už litą nereikia?!.."**.

2003-2004 metais Lietuvos laisvosios rinkos institutas dalyvavo tarptautiniame moksliniame projekte **"Informacinės visuomenės veiksniai ir jų poveikis: perspektyvų analizė"**, kurio tikslas – detalai išnagrinėti ir išsiaiškinti su ES plėtra susijusius iššūkius ir galimybes: technologinius, ekonominius, politinius ir socialinius veiksnius bei jų poveikį mokslo ir technologijų politikai, konkurencingumui ir užimtumui išsiplėtusioje Europoje dešimties metų perspektyvoje. Projekto užsakovas buvo vienas iš Europos Komisijos institutų – The Institute of Prospective Technological Studies (IPTS), Sevilija.

Projekte dalyvavo tyrimų grupės iš 12 naujų ES narių ir šalių kandidačių, Lietuvai atstovavo Lietuvos laisvosios rinkos institutas, kuris parengė studiją apie veiksnius, svarbius informacinės visuomenės plėtrai Lietuvoje. Remiantis vieninga metodologija studijoje išnagrinėti makroekonomikos, informacinės visuomenės plėtros politikos, pramonės plėtros, informacinei visuomenei svarbių veiklų (investicijų į technologijas, inovacijų politikos, mokslo ir tyrimų), informacinės visuomenės sklaidos atskiruose sektoriuose, institucijų ir reguliavimo pagrindo, švietimo, demografijos, kultūrinių ir sociologinių veiksnių poveikis informacinei visuomenei; pateiktas daugiafaktoris, į bendrą kontekstą atsižvelgiantis įvertinimas ir galimi ateities plėtros scenarijai. Studija buvo baigta rengti Lietuvoje 2003 m. gruodį, todėl joje panaudoti tik iki šios datos prieinami statistiniai ir kiti duomenys. IPTS planuoja išleisti naujų ES narių šalių studijų santrauką atskiru leidiniu.

Vasario 18-20 d. Sevilijoje dalyvauta IPTS organizuotame seminare „Enlarging the European society: potential strategies towards Lisbon 2010 objectives“.

Liepos 5 d. šią studiją LLRI pristatė LR Seimo Informacinės visuomenės plėtros komitete.

Taip pat buvo padaryta Informacinės visuomenės plėtros komiteto parengtos apžvalgos „Dėl Žinių visuomenės plėtros procesų ir jų valdymo Lietuvoje“ projekto ekspertizė. OECD projektui „Impact of

EU Accession on the Baltic States' Trade in Services“ atlikta telekomunikacijų rinkos Baltijos šalyse apžvalga. Paruošta ir viešinta LLRI pozicija dėl prekybos radijo spektru, remiantis 2004 m. Europos Komisijos studija dėl antrinės prekybos radijo spektru.

Mokslas, studijos ir ugdymas (švietimas)

Seime pateikus pasiūlymus dėl privalomo nurodymo **nevalstybinėms aukštosioms mokykloms** savo pavadinime ir visose reklamose nurodyti žodžius „nevalstybinė aukštoji mokykla“, pateiktos LLRI išvados ir sudalyvauta diskusijoje Seimo Švietimo ir kultūros komitete. LLRI ekspertai pažymėjo, jog svarstomas siūlymas įpareigoti nevalstybines aukštąsias mokyklas savo pavadinime nurodyti žodį „nevalstybinė“ egzistuojančių problemų dėl valstybinių aukštųjų mokyklų resursų naudojimo nespręstų, tačiau sukurtų keblumų normaliai veikiančioms nevalstybinėms aukštosioms mokykloms bei ženklios biurokratijos, susijusios su pavadinimų keitimu. Po svarstymų komitete siūlymas buvo atsiimtas.

Švietimo ir mokslo ministerijai priėmus nevalstybines aukštąsias mokyklas diskriminuojančius kriterijus dalyvauti gaunant ES fondų paramą, ir nevalstybinėms aukštosioms mokykloms dėl to išreiškus susirūpinimą sudalyvauta pasitarime šiuo klausimu ir atlikta teisinė analizė, parodanti, kad toks diskriminavimas yra nepateisinamas. Diskriminuojančios nuostatos buvo pakeistos.

Institutas partnerio teisėmis dalyvavo Britų tarybos ir Pasaulio banko projekte, kurio metu buvo suorganizuotas **diskusijų ciklas apie reformą švietimo srityje**. Diskusijose buvo aptartos aukštųjų studijų reformos galimybės, atkreipiant dėmesį ir į nevalstybinių įstaigų vaidmenį ir problemas.

Remigijus Šimašius dalyvavo Švietimo ir mokslo ministerijoje surengtoje diskusijoje apie mokinio krepšelio reformą.

Remigijus Šimašius dalyvavo darbo grupės, skirtos parengti siūlymus mokslo ir verslo bendradarbiavimui, veikloje. Taip pat Aukštojo mokslo tarybos prašymu pateiktos atnaujintos pastabos **Aukštojo mokslo plėtros planui**. Pasiūlėme įtvirtinti reformos tikslą - atverti visas galimybes aukštojo mokslo tobulinimui atsižvelgiant į nuolat išskylančias naujas aplinkybes, sukurti tokią aplinką aukštosioms studijoms ir mokslui, kuri verstų visas institucijas orientuotis į studentų bei vartotojų poreikius bei efektyviai šiuos poreikius tenkinti.

Asmens sveikatos apsauga

2003 m. rugsėjo mėn. - 2004 m. vasario mėn. LLRI įgyvendino **projektą „Gyvybinga sveikatos apsaugos sistema Lietuvoje“**, kurio pagrindinis tikslas - skatinti efektyvią sveikatos apsaugos sistemą Lietuvoje, suformuluoti koncepciją ir parengti konkrečius pasiūlymus, kaip įgyvendinti sveikatos sistemos reformą. Projekto metu LLRI dirbo kartu su valstybinėmis institucijomis, žiniasklaida ir kitomis organizacijomis.

Projekto pabaigoje, vasario 26 d., surengtas **seminaras „Privačios medicinos perspektyvos Lietuvos sveikatos sistemoje“**, kuriame reformos modelių pasiūlymai buvo pristatyti Sveikatos apsaugos ministerijos ir savivaldybių atstovams, privačių ir viešųjų sveikatos įstaigų darbuotojams, sveikatos analitikams, draudimo bendrovių ir visuomeninių organizacijų atstovams, žiniasklaidai. Seminaras susilaukė didelio dėmesio – dalyvavo apie 80 žmonių. Diskusijos buvo karštos, bet konstruktyvios. LLRI seminare pristatė savo siūlymus dėl sveikatos sistemos finansavimo reformos gairių ir privačios medicinos plėtros būdų. Tai buvo antras LLRI organizuojamas viešas seminaras sveikatos apsaugos tema, kuris patvirtino šios temos aktualumą Lietuvos visuomenei.

LLRI pristatė studiją **"Gyvybinga sveikatos apsaugos sistema"**. Šioje studijoje siekiama atsakyti į klausimą, kaip sukurti efektyvią ir gyvybingą sveikatos apsaugos sistemą, geriausiai tenkinančią gyventojų poreikius. Tai apima šias pagrindines temas: kas trukdo privataus sveikatos draudimo

plėtrai ir kaip tas kliūtis panaikinti; kokiais principais vadovaujantis kompensuoti vaistus; kokiais principais vadovaujantis kompensuoti įvairių lygių sveikatos paslaugas.

LLRI taip pat atliko išsamią sveikatos sistemos problemų ir perspektyvų analizę vertindami Lisabonos darbotvarkę ir jos poveikį Lietuvai, kurią pristatė Europos komitete ir Liberalų ir Centro sąjungos konferencijoje „Iššūkiai Lietuvos ateičiai“. Esamos Lietuvos sveikatos sistemos įvertinimas ir pasiūlymai dėl reformos buvo pateikti Lietuvos Respublikos Prezidentui ir Prezidento suformuotai darbo grupei.

Dalyvauta Nacionalinės sveikatos tarybos posėdžiuose svarstant Lietuvos sveikatos sistemos finansavimo klausimus. Nacionalinei sveikatos tarybai buvo išsakytos nuostatos dėl sveikatos sistemos finansavimo šaltinių, privataus sveikatos draudimo ir paciento priemokos legalizavimo būtinybės.

LLRI atstovas buvo įtrauktas į Vilniaus miesto savivaldybės sudarytą darbo grupę Leidimų privačioms gydymo praktikoms išdavimo tvarkai parengti. Ten pristatyta LLRI pozicija dėl privačių sveikatos paslaugų plėtros būtinybės.

Projekto vykdymo laikotarpiu LLRI ekspertai, reaguodami į sveikatos apsaugos aktualijas, aktyviai pasisakė žiniasklaidoje dėl naujo kompensuojamųjų vaistų sąrašo, prekybos vaistais apribojimų (Farmacinės veiklos įstatymo pataisų), apie privačios medicinos padėtį ir perspektyvas Lietuvoje, apie sveikatos sistemos reformos gaires. ("Gripas, vaistai ir sugedęs telefonas", Rūtos Vainienės straipsnis Delfi.lt kalba Straipsnis publikuojamas, "Nauji farmacinės veiklos reguliavimai nuskriaus pacientus", Rūta Vainienė komentaras per Lietuvos radiją ir kt.).

Ir vėliau LLRI ekspertai aktyviai viešose diskusijose sveikatos apsaugos reformos tema (dr. Remigijaus Šimašiaus straipsnis "Vaistų reklama: leisti, (ne)galima riboti", Guoda Steponavičienė Lietuvos televizijos laidoje „Visuomenės interesas“ tema „Sveikatos apsaugos reformos klystkeliai“, G.Steponavičienės komentaras interneto vartuose "Omni laikas" "Kam priklauso mūsų vaikų dantys?" ir kt.)

Socialinė apsauga

Vykstant diskusijoms apie svarstomą galimybę leisti gyventojams nutraukti jau sudarytas pensijų kaupimo sutartis ir grįžti į "Sodrą", LLRI ekspertai išsakė savo nuomonę žiniasklaidoje (eksperto Andriaus Bogdanovičiaus straipsnis Delfi.lt "Sulauksime dar vieno "pagalio" į pensijų reformos ratus?").

Parengta studija, lyginanti Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pensijų reformas bei jų viešinimo kampanijas (pagal projektą „Pilot Project to Develop a Public Awareness/Information Campaign for Pension Reform in Lithuania“). Vykdydant šį projektą, Raseinių verslo informacijos centre įvyko instituto organizuota **diskusija apie naujosios pensijų sistemos privalumus ir trūkumus**. LLRI ekspertų straipsniai buvo publikuojami regioninėje spaudoje, mėginta išsklaidyti baimes, kurios gaubia privatų pensijų kaupimą ("Apie pensijų fondus ir mitus", LLRI viceprezidentės Guodos Steponavičienės straipsnis dienraštyje "Šiaulių kraštas" ir kt.)

LLRI ekspertai ragina toliau tęsti pensijų reformą, nepasitenkinant numatytu menku žmonių įnašu į savo sąskaitas privačiuose pensijų fonduose - LLRI ekspertės Monikos Kačinskienės straipsnis "Apie auksinį vario žvilgesį - kada reformuosime pensijų reformą?" interneto portale "Omni laikas".

Valstybės funkcijų mažinimas bei valstybinio sektoriaus veiklos racionalizavimas

Griežtos pinigų politikos užtikrinimas

Balandžio 1 d., sukako dešimt metų, kai Lietuvoje buvo įvesta **valiutų valdybos sistema**, stabilizavusi nualintą šalies ekonomiką po audringų lito kurso svyravimų ir skandalų, lydėjusių centrinio banko veiklą. Lietuvos laisvosios rinkos institutas buvo vienas iš šios pinigų reformos iniciatorių.

Institutas pristatė specialų „Laisvosios rinkos“ numerį valiutų valdybos dešimtmečio progai paminėti. Jame pateikiamas valiutų valdybos šalininkų ir oponentų požiūris po dešimties metų. Taip pat ši data buvo išsamiai pristatyta ir žiniasklaidoje (Spaudos pranešimas „Dešimtmetį švenčianti valiutų valdyba – reikšmingiausia ekonomikos reforma Lietuvoje“; „Valiutų valdybai – jau dešimt metų“, LLRI viceprezidentės Rūtos Vainienės komentaras per Lietuvos radiją ir kt.).

Socialinės rūpybos racionalizavimas

Ar dabartinė valdžia ištis kuria laimingesnę visuomenę? Reikia ar nereikia Lietuvai švediško modelio? Ar gerovė ateina į kiekvienus namus vienu metu? Į šiuos ir kitus klausimus stengėsi atsakyti LLRI ekspertai diskutuojant viešumoje apie socialinės gerovės modelio ydingumą (viceprezidentės Guodos Steponavičienės straipsniai „Ne viskas auksas, kas auksu žiba“ ir „O kada jau valgysime?“ Omni.lt, „Savi marškiniai ir bendros antklodės“ Delfi.lt, „Kodėl lietuviai gyvena brangiau?“ dienraštyje "Respublika" ir kiti pasirodymai žiniasklaidoje).

LLRI pavyko atkreipti dėmesį į **diskriminaciją Piniginės paramos įstatyme**. Rugsėji, prieš Seimui priimant Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms įstatymo pataisas, LLRI išplatino pranešimą teigdamas, kad įstatymo nuostatos diskriminuoja individualių įmonių savininkus, kurie, net ir neturėdami pajamų, negalėtų pretenduoti į socialinę pašalpą taip kaip visi kiti piliečiai. LLRI pabrėžė, kad palikdama tokias įstatymo nuostatas valstybė baustų piliečius, kurie stengiasi patys susikurti darbo vietą, atimdama jiems teisę į paramą nesėkmės atveju. Seimas priėmė palankias įstatymo pataisas, pagal kurias individualių įmonių savininkai nuo šiol galės pretenduoti į socialinę paramą kaip ir visi kiti Lietuvos gyventojai.

Nuosavybės santykių plėtra ir privatizavimas

Žurnalas "Reklamos ir marketingo idėjos" publikavo Remigijaus Šimašiaus straipsnį "Išorinė reklama: viešos erdvės ir privačios nuosavybės problema". Savaitraštis "Veidas" publikavo R.Šimašiaus straipsnį "Intelektinė (ne)nuosavybė ir jos grimasos", kuriame autorius nagrinėjo, ar intelektinė nuosavybė yra apskritai. LLRI viceprezidentas R.Šimašius Lietuvos radijuje komentavo galimą "Mažeikių naftos" reprivatizavimą - "Mažeikių nafta": ar verta bristi į tą pačią balą?". Taip pat komentavo ir kitus Lietuvoje vykusius privatizavimus, atkreipdamas dėmesį į šio proceso ydingumus Lietuvoje.

Filantropijos ir nevyriausybinių organizacijų plėtra

Balandžio 2 d. įvyko **Lietuvos nevyriausybinių organizacijų forumas**, kurį organizavo Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, Socialinės etikos institutas ir Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Lietuva – prie pat Europos Sąjungos slenksčio. Vykstant reikšmingoms visuomenės permainoms, dabar vėl metas iš naujo įvertinti nevyriausybinių organizacijų vaidmenį ir galimybes. Tad forume buvo analizuojami šie ir kiti klausimai: ar pakankamai esame stiprūs ir pasirengę priimti naujus iššūkius? kokia šiandien Lietuvos pilietinė visuomenė, filantropija? kokias ateities vizijas regime mes, nevyriausybinių organizacijų lyderiai, rėmėjai, valdžios pareigūnai? Renginyje kalbėjo daugelio ministerijų ir kitų valstybės institucijų pareigūnai, nevyriausybinių organizacijų atstovai ir didžiausi NVO finansuotojai Lietuvoje. Po konferencijos Delfi.lt publikavo Remigijaus Šimašiaus straipsnį „Nevyriausybinių organizacijos ant ES slenksčio“, kuriame apžvelgiamos ir įvertinamos trečiojo sektoriaus problemos ir perspektyvos ES.

LLRI ekspertai išanalizavo Finansų ministerijos pirmą kartą parengtą **pelno nesiekiančių įmonių buhalterinės apskaitos taisyklių projektą** ir pateikė savo išvadas. LLRI nuomone, atskiri NVO apskaitą reglamentuojantys standartai yra būtini, tačiau parengtame projekte visiškai

neatsižvelgiama į specifinį (kitokį nei įmonių) pelno nesiekiančių juridinių asmenų statusą, tikslus, veiklos formas, todėl toks teisės aktas būtų visiškai netinkamas tvarkant šių juridinių asmenų apskaitą. Straipsnyje "Ko susirūpinę viešųjų įstaigų buhalteriai" LLRI finansininkė Nijolė Veniūtė analizavo problemas, su kuriomis susiduria viešųjų įstaigų buhalteriai, tvarkydami finansinę apskaitą. Straipsnis publikuotas savaitraštyje "Apskaitos, audito ir mokesčių aktualijos".

Spalio 8 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo konferencijoje "Lobizmo nauda politikai, verslui ir pilietinei visuomenei", kurioje skaitė pranešimą **apie lobizmą ir nevyriausybinės organizacijas**. Tęsdamas temos viešumą U.Trumpa davė interviu naujienų agentūrai ELTA "Užuot mažinęs korupciją, lobizmo įstatymo griežtinimas baudžia nevyriausybinės organizacijas".

Valstybės ir ES valdymo tobulinimas bei teisėkūra

LLRI ekspertai žiniasklaidoje analizavo **Lietuvos teisėkūros sistemą ir įstatymų leidybos kokybę** (LLRI vyresnysis eksperto Remigijaus Šimašiaus straipsnis „69 naujienos Naujaisiais metais" Delfi.lt, LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko straipsnis "Atmintinė prieš pradant svarstyti Lobistinės veiklos įstatymą" interneto portale „Omni laikas“).

LLRI išanalizavo **Lisabonos strategiją ir parengė išsamią jos poveikio Lietuvai studiją**. Tokia nuodugni studija Lietuvoje atlikta pirmą kartą. Joje ne tik pristatyta Lisabonos strategija, bet ir detalai įvertinti Lietuvos prioritetai įgyvendinant ją, pateikti siūlymai Lietuvos institucijoms, kurios yra atsakingos už konkrečias sritis. Studijoje smulkiai aptariami Lisabonos strategijoje numatyti uždaviniai ir prioritetai verslumo, užimtumo, biudžeto politikos, švietimo ir mokslo, sveikatos apsaugos, socialinės sanglaudos ir darnios plėtros srityse. Instituto ekspertų teigimu, Lisabonos strategijoje mėginama suderinti sunkiai suderinamus siekius – ekonominį augimą ir konkurencingumą, socialines garantijas ir sanglaudą, o kai kurios su stojimu į ES susijusios Lietuvoje įgyvendinamos priemonės neatitinka šios strategijos rekomendacijų. Jog Lisabonos strategijoje derinami nesuderinami siekiai, LLRI teigė pristatydamas studiją sausio 27 d. išplatintame spaudos pranešime ir kituose pasirodymuose žiniasklaidoje (LLRI vyresnysis ekspertas Ramūnas Vilpišausko straipsniai "Lisabonos strategija – imituosim ar pasinaudosim?" Delfi.lt, "Lisbon Strategy or Bust" straipsnis interneto portale <http://www.techcentralstation.be/>, LLRI viceprezidentės Guodos Steponavičienės "Europos "projektai" žurnale "Naujasis Židinys-Aidai" ir kt.)

Vasario 23 d. LLRI išplatino pranešimą spaudai, kuriame teigiama, jog, įgyvendindama ES Lisabonos strategiją, Lietuva didžiausią dėmesį turėtų skirti verslumo sąlygų gerinimui. Tai, anot jų, suteiktų postūmį ekonomikos augimui, didesniai užimtumui ir inovacijų plėtrai.

Lietuvai stojant į ES, LLRI ekspertai aktyviai dalyvavo viešose diskusijose apie Lietuvos integracijos pasekmes (LLRI vyresniojo eksperto Ramūno Vilpišausko nuomonė „Kiek kainuoja narystė ES?" dienraštyje "Verslo žinios", R.Vilpišausko straipsnis "Kiek kainuoja narystė Europos Sąjungoje?" žurnale "Vadovo pasaulis"). Taip pat buvo žiniasklaidoje buvo nagrinėjamos ES politinio gyvenimo aktualijos (LLRI vyresniojo eksperto Ramūno Vilpišausko komentarai per Lietuvos radiją „ES viršūnių susitikimas: žingsnis link ES konstitucijos patvirtinimo?", "ES Stabilumo ir augimo pakto likimas – Teismo rankose“)

Parengta studija OECD apie Baltijos šalių narystės ES poveikį paslaugų sektoriui.

Švietėjiška veikla

Ekonomikos tyrimai bei apžvalgos

LLRI ekspertai nuolat sekė valdžios veiklą, analizavo jos sprendimus ir pateikdavo visuomenei Lietuvos politinės ekonomikos gyvenimo apžvalgas ("Vyriausybė klaidų neišvengė", Rūtos Vainienės nuomonė dienraštyje "Verslo žinios"; "Kas būtų, jeigu būtų, arba šis tas apie stebuklus...", LLRI vyresniojo eksperto Ramūno Vilpišausko komentaras per Lietuvos radiją; "Tigras vardu katašunis", Rūtos Vainienės straipsnis savaitraštyje "Mokesčių žinios"; "2004-iejai:

apie politiką ir pažadus" Guodos Steponavičienės straipsnis žurnale "Naujasis židinys-aidai"; "Kas šiais metais ir vėl neįvyko...", LLRI ekspertės Monikos Kačinskienės komentaras Naujienų agentūrai "Elta" ir t.t.).

Taip pat ekspertai išanalizavo JAV Heritage fondo paskelbtus ekonominės laisvės indekso rodiklius, nagrinėjo kaip matuojama ekonominė laisvė, kuo skiriasi pagrindinių pasaulio laisvės indeksų metodologijos bei kas kelia ir smukdo Lietuvos reitingą - Rūtos Vainienės komentaras per Lietuvos radiją "Netikintiems teorija", Anetos Piaseckos straipsnis Delfi.lt.

LLRI parengė analitinę medžiagą apie šešėinę ekonomiką ir neoficialų užimtumą (2003 m. rudenį), kuri buvo integruota į Inregia (Švedija) ir Regionplan (Olandija) parengtą studiją „Undeclared Labour“, an intermediate report within the project „An Analysis of Undeclared Work: An In-Depth Study of Specific Items“.

Balandį LLRI išleido „**Lietuvos ekonomikos tyrimą 2003/2004 [2]**“, kuriame pristatomi 13-ojo Lietuvos ekonomikos tyrimo rezultatai. Leidinyje lietuvių ir anglų kalbomis pateikiami ekonomikos rodikliai. 2004 m. sausio-vasario mėnesiais atliktas tyrimas parodė, kad 2003 m. Lietuvos ekonomikos augimas spartėjo, gerėjo įmonių finansinė padėtis, mažėjo skolinimosi kaina. Ekonomikos augimą toliau lemia vidaus rinkos ir eksporto plėtra, gerėjantys verslo ir gyventojų lūkesčiai. Besitęsianti ūkio plėtra bei jos skatinamas nedarbo mažėjimas augino gyventojų pajamas. Prognozuojama, kad 2004-aisiais didės darbo užmokestis, sparčiau auga namų ūkių pajamos, toliau gerės įmonių finansinė padėtis, tačiau brangs skolinimasis.

Spalį LLRI pristatė **14-ąjį Lietuvos ekonomikos tyrimą**, kuriame pateikiamos rinkos dalyvių patikslintos prognozės 2004-iesiems ir lūkesčiai 2005 metams. 2004 m. liepos-rugpjūčio mėn. atlikto tyrimo duomenimis, ir 2004 m., ir 2005 m. Lietuvos ekonomikos augimas bus stabilus ir išliks gan spartus, daugės dirbančiųjų ir augs jų gaunamas darbo užmokestis, gerės įmonių finansiniai rodikliai. Tačiau rinkos dalyviai mano, jog kelerius metus nemažėjančios šešėlinės ekonomikos apimtys ir toliau bus didelės, o mokesčių našta dar išaugs. Pasidavę Europos Sąjungos stojimo nuotaikoms ir prieš pusę metų pateikę itin optimistiškas prognozes visose srityse, šiame tyrime rinkos dalyviai ekonomikos augimą veikiančius procesus vertino atsargiau ir santūriau.

Paskaitos

Vasario 4 d. Lietuvos laisvosios rinkos institutas jau ketvirtus metus iš eilės dėstė **kursą "Kapitalizmas ir laisvė"**. kurios tikslas – gilinti socialinių ir ekonominių visuomenės gyvenimo dėsnių supratimą. Kursas yra skirtas teisės, ekonomikos, politologijos, sociologijos, filosofijos, žurnalistikos ir kitų specialybių studentams. Paskaitas šiais metais LLRI bendradarbiai vedė Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete ir Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute.

Kitoks idėjų skleidimas

2004 m. sausio mėnesį Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) skelbė rašinio konkursą „**Laisvės studijos**“, kurio pagrindinis tikslas buvo paskatinti tradiciją Lietuvos aukštosiose mokyklose giliau nagrinėti socialines ir ekonomines problemas, ieškoti, kaip šių problemų sprendimas gali padėti laisvos visuomenės raidai. Konkursui buvo pateikti devyni darbai įvairiomis temomis – teisės, ekonomikos, komunikacijos. Komisija, įvertinusi visus darbus, I vietos nugalėtoju paskelbė Vytauto Didžiojo universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto studento Giedriaus Miliausko darbą "Valstybės reguliavimas ir namų ūkių pajamos Lietuvoje 1993-2002 metais". Atrankos komisijos nuomone, darbo tema įdomi, darbas drąsus, struktūriškas, keliamos naujos idėjos ir drąsiai bei pagrįstai taikomi rečiau naudojami tyrimo metodai.

Seimo rinkimai 2004

Artėjant rinkimams į Seimą 2004 m. rudenį, Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) išleido „**Knygą 2004-2008 metų Seimo nariams ir rinkėjams**“, kurioje siūlomos gairės būsimiems politikos formuotojams, padėsiančios kurti ir įgyvendinti žmonių gerovę auginančias socialines ir ekonomines reformas. Leidinys apima ekonominę ir socialinę politiką, sveikatos apsaugą, švietimą, valstybės valdymą, įstatymų leidybą, Lietuvos interesų atstovavimą Europos Sąjungoje. Tarp ekonomikos problemų nagrinėjami mokesčiai, privatizavimas, energetikos sektorius, konkurencija, monopolijos, verslo skatinimas, darbo reguliavimas, verslo steigimas, reguliavimas ir žemės ūkis. Svarbi dalis skirta socialiniam draudimui, pašalpoms bei nedarbui. Prieš ketverius metus LLRI išleido pirmąjį tokio pobūdžio veikalą, skirtą 2000-2004 metų Seimo nariams ir rinkėjams, kuriame pateikė tuometinių problemų analizę, jų sprendimus ir reformų principus.

„Knygą 2004-2008 metų Seimo nariams ir rinkėjams“ LLRI pristatė spaudos konferencijoje rugsėjo 2 d. Tą pačią dieną knygos pristatymui LLRI surengė diskusiją, kurioje dalyvavo politinių partijų, verslo ir žiniasklaidos lyderiai, analitikai, politologai.

Rugsėjo 10 d. vyko LLRI atstovų susitikimas su Seimo Pirmininku Artūru Paulausku. Susitikimo metu instituto prezidentas Ugnius Trumpa, viceprezidentas dr. Remigijus Šimašius ir vyresnysis ekspertas dr. Ramūnas Vilpišauskas pristatė "Knygą 2004-2008 metų Seimo nariams ir rinkėjams". Pristatyme taip pat buvo diskutuojama apie tai, ką daryti, kad Lietuvos žmonių interesai ES būtų atstovaujami kuo geriau. Taip pat LLRI vadovas Ugnius Trumpa ir vyr. ekspertas dr. Ramūnas Vilpišauskas „Knygą 2004-2008 metų Seimo nariams ir rinkėjams“ pristatė susitikime su Lietuvos Respublikos Prezidentu Valdu Adamkumi.

Saviraštis "Atgimimas" spausdino dr. Remigijaus Šimašiaus, LLRI viceprezidento ir knygos redaktorius, straipsnį apie LLRI "knygą "Patarimų būsimiems tautos išrinktiesiems knyga".

Be to, Lietuvos laisvosios rinkos institutas, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas ir Pilietinės visuomenės institutas įgyvendino bendrą projektą **“Piliečių pasirinkimas 2004”**. Projekto tikslas – išanalizuoti partijų, dalyvaujančių 2004 m. rudenį vykstančiuose rinkimuose į Seimą, programų nuostatas, pasiūlyti nuoseklų požiūrį į rinkimų programas, skatinti kompetentingus viešus debatus ir piliečių informuotumą bei aktyvų dalyvavimą rinkimų procese. Projekto metu LLRI ekspertai atliko Lietuvos partijų programų 2004 m. Seimo rinkimams analizę, TSPMI – išplatino klausimyną partijoms ir parengė partijų pateiktų atsakymų analizę.

LLRI atlikta partijų programų analizė savo esme parodė, kad šiems rinkimams rengtos partijų programos beveik nesiskiria nuo ankstesnių rinkimų. Kaip ir anksčiau dominuoja trumpalaikiai akcentai, pirmiausia socialinės paramos, t.y. pensijų ir atlyginimų didinimo pažadai. Absoliuti dauguma partijų nesvarsto ilgalaikių reformų klausimų ir neteikia siūlymų dėl to, kaip turėtų būti keičiama sveikatos apsaugos ar švietimo sistema, o orientuojasi į trumpalaikes priemones, kurios geriausiu atveju tik laikinai pagerintų kai kurių visuomenės grupių padėtį, o blogiausiu atveju – sukeltų rimtų problemų šalies finansams.

Projekto rezultatai buvo pristatyti visuomenei spaudos konferencijoje, interneto portale „Delfi“, naujienų agentūros ELTA rinkimų svetainėje ir dienraštyje „Verslo žinios“ (spalio 5 d.). Spalio 4 d. surengtoje spaudos konferencijoje LLRI, TSPMI ir Pilietinės visuomenės institutas pristatė kartu atliktą partijų programinių nuostatų analizę, aptarė rinkiminių nuostatų prieštaravimus ir naujoves, koalicinės politikos perspektyvas ir partijų požiūrį į demokratijos ir pilietinės visuomenės plėtrą Lietuvoje. Tą pačią dieną LLRI, TSPMI ir VPI surengė konferenciją, kurioje pristatė kartu atliktą partijų programinių nuostatų analizę, aptarė partijų programų vaidmenį rinkimuose į Seimą ir konkrečias programines nuostatas. Sveikinimo žodį konferencijoje sakė Jo Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus.

LLRI ekspertai plačiai komentavo partijų dalijamus pažadus ir jų realumą - spalio 8 d. LLRI viceprezidentė Guoda Steponavičienė dalyvavo TV3 laidoje "Išankstiniai Seimo rinkimai", spalio 10 d. TV3 laidoje „Seimo rinkimai 2004“, spalio 11 d. Lietuvos radijo laidoje „Tarp Rytų ir Vakarų“, LLRI vyresnysis ekspertas Ramūnas Vilpišauskas diskutavo laidoje „Visuomenės interesas“, lapkričio 15 d., LLRI viceprezidentas Remigijus Šimašius dalyvavo Lietuvos televizijos laidoje „Visuomenės interesas“, kurioje - naujojo politinio lydinio analizė, tai pat LLRI prezidento Ugniaus Trumpos pozicija "Partijoms daugiau biudžeto pinigų: ne" dienraštyje "Verslo žinios", LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus komentaras per Lietuvos radiją "Kokią ekonominę politiką žada rinkimų laimėtojai?" ir kt.

Viešinimo kampanija buvo siekiama padidinti visuomenės suvokimą apie Lietuvos aktualijas ir rinkimų programas, paskatinti diskusijas bei priimti apgalvotus sprendimus per rinkimus.

Tarptautinis bendradarbiavimas

Vasario 2 d. **LLRI prezidentas Ugnius Trumpa skaitė pranešimą Vilniuje vykusiame verslo forume "Suomija Lietuvoje 2004"**, kurį organizavo Suomijos verslo atstovų, Suomų gildijos Lietuvoje ir Suomijos ambasados Vilniuje. Renginyje kalbėta apie tai, kokių galimybių Lietuvai atveria narystė Europos Sąjungoje. Tarp forumo garbės svečių buvo kadenciją baigęs Suomijos Prezidentas Martis Ahtisar (Martti Ahtisaari).

Kovo 15 d. Lietuvos laisvosios rinkos institutas (**LLRI**) **laimėjo Templtono laisvės apdovanojimų** programos (Templeton Freedom Awards Program) prizą, skiriamą Institucijos meistriškumo kategorijoje. Šioje programoje dalyvavo 140 nevyriausybių organizacijų iš 50 pasaulio valstybių. Rytų Europoje analogišku prizu buvo apdovanoti dar trys institutai iš Čekijos, Slovakijos bei Serbijos ir Juodkalnijos.

Templtono laisvės apdovanojimai skiriami laisvės idėjas propaguojančioms nevyriausybinėms organizacijoms ir institutams visame pasaulyje už novatorišką ir išsiskiriančią veiklą. Templtono laisvės apdovanojimų programa buvo įsteigta 2003 metais ir tęsis ketverius metus. Pagrindinis programos organizatorius yra Džono Templtono fondas (Sir John Templeton Foundation), kurį įkūrė tarptautinių investicijų pradininkas ponas Džonas Templtonas.

LLRI atstovai dalyvavo žymiausių pasaulio ekonomikos reformatorių konferencijoje. Balandžio 8-9 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa, viceprezidentė Rūta Vainienė ir tarybos pirmininkė Elena Leontjeva dalyvavo tarptautinėje konferencijoje "A Liberal Agenda for the New Century: A Global Perspective" Maskvoje. Renginį organizavo JAV "Cato" institutas, kofinansavo Rusijos ekonominės analizės institutas ir Rusijos pramoninkų ir verslininkų sąjunga. Renginyje LLRI tarybos pirmininkė Elena Leontjeva skaitė pranešimą tema "Promoting Economic Freedom: What Have We Learned?".

Balandžio 22 d. **LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo diplomatiniuose pietuose, kuriuos organizavo Estijos ambasada Vilniuje.** Juose dalyvavo Estijos, Latvijos, Danijos, Norvegijos ir Švedijos ambasadoriai bei pirmieji sekretoriai. Renginio metu LLRI prezidentas pristatė naujausią LLRI atliekamą Lietuvos ekonomikos tyrimą ir poziciją dėl ES Lisabonos darbotvarkės ir jos poveikio Lietuvai.

Balandžio 28-29 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo **4-jame metiniame laisvės forume**, kurį Čikagoje surengė Jungtinėse Amerikos Valstijose įsikūręs Atlas ekonominių tyrimų fondas. Renginyje LLRI prezidentas Ugnius Trumpa skaitė pranešimą apie viešosios politikos institutų pozicionavimą ir vaidmenį visuomenėje.

Balandžio 29-30 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa taip pat dalyvavo **metiniame Heritage fondo susitikime** Čikagoje (jis tradiciškai vyksta kasmet po Atlas fondo metinio renginio). Šis renginys kiekvienais metais pritraukia apie 500 viešosios politikos institutų vadovų, teisininkų, analitikų,

politikų ir visuomenės veikėjų iš viso pasaulio. Susitikimo metu aptariamos problemos, strategijos ir metodai, kaip propaguoti ir įgyvendinti laisvosios rinkos ir ribotos valdžios politikos idėjas.

LLRI prezidentas Ugnius Trumpa **susitiko su Pasaulio banko direktoriumi Centrinei Europai ir Baltijos šalims Rodžeriu Grou (Roger Grawe) ir banko atstovybės Lietuvoje vadovu Mantu Nocium**. Susitikime buvo aptartos Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą pasekmės ir galimos problemos dėl padidėjančios kontrabandos Lietuvos pasienyje, taip pat kalbėta apie sveikatos apsaugos ir pensijų sistemos reformą, biudžeto deficitą ir biudžeto formavimo principus.

Birželio 17-20 d. **LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo seminare "Europos vienybė klestėjime: galimybės ir pavojai"**, kurį Berlyne organizavo Konrado Adenauerio fondas. Į renginį susirinko visų ES šalių nevyriausybinė organizacijų, institutų ir universitetų ekonomistai, nagrinėję ekonominius ES ateities klausimus. LLRI prezidentas renginyje kalbėjo apie Lietuvos siekius ir problemas bei naujų ES narių ekonomikos ateitį. Šiuo renginiu taip pat siekta įsteigti tinklą žmonių ir organizacijų, dirbančių ekonomikos ir ekonominės analizės srityse, kurie nuolat dalintųsi savo požiūriais ir prisidėtų kuriant sėkmingą ES istoriją.

Straipsnis anglų k. **"Thinking Outside the Tank"** publikuotas internetiniame portale "Tech Central Station". LLRI prezidentas Ugnius Trumpa kalba apie iššūkius, su kuriais susiduria laisvąją rinką propaguojančios nevyriausybines organizacijos po įstojimo į ES.

Rugsėjo 15 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo metiniame Azijos regiono NVO atstovų susitikime, kurį organizavo JAV Atlas fondas ir Unirulo ekonomikos institutas. Renginyje U. Trumpa skaitė **pranešimą apie tai, kaip sukurti strategiją efektyviai „think-tankų“ veiklai**.

Rugsėjo 27-28 d. **LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo tarptautinėje konferencijoje „Suvienyti Europa: pamokos ateičiai“**, kurią Berlyne rengia Bertešmano fondas (Bertesmann Stiftung). Tarp renginio pranešėjų buvo Lenkijos centrinio banko prezidentas ir buvęs Lenkijos Ministras Pirmininkas Leščekas Valensa ir Europos Komisijos narys Giunteris Ferhoigenas.

Spalio 29-30 d. **LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo pirmajame Europos nevyriausybinių organizacijų suvažiavime "Siekiant laisvos ir atsakingos Europos"**, kuris vyksta Borovetsuose, Bulgarijoje. Pagrindinis šio renginio tikslas – sudaryti galimybę pirmą kartą Europoje susitikti liberalios pakraipos nevyriausybinių organizacijų atstovams ir pasidalinti patirtimi, sėkmingomis strategijomis ir metodais, įgytus per vienerius, dešimtį ar net daugiau gyvavimo metų. LLRI prezidentas renginyje skaitė pranešimą tema "Pamokos, išmoktos per 15 pereinamojo laikotarpio metų".

LLRI atstovai susitiko su TVF misija. Rugsėjo 9 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa ir vyresnysis ekspertas Ramūnas Vilpišauskas susitiko su Tarptautinio valiutos fondo misijos vadovu Ašoka Modžiu (Ashoka Mody) bei misijos nariais Stefanija Fabricijo (Stephanía Fabrizio) ir Zenonu Kontolemiu (Zenon Kontolemis), kurie Lietuvoje lankosi pirmą kartą po jos įstojimo į ES. Susitikime aptartos pagrindinės Lietuvos ekonominės aktualijos, fiskalinės politikos klausimai.

Lapkričio 11-14 d. Vilniuje Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) surengė **praktinių seminarų ciklą, skirtą viešosios politikos ir tyrimų institutams iš Europos šalių**. Tai buvo pirmieji tokio pobūdžio mokymai Europoje, kuriuos institutas inicijavo siekdamas paskatinti nevyriausybinius institutus bendradarbiauti įgyvendinant būtinas reformas savo šalyse ir visoje Europos Sąjungoje.

Šio projekto tikslas – sustiprinti viešosios politikos ir tyrimų institutų, ypač veikiančių Centrinės ir Rytų Europos šalyse, profesinius įgūdžius, sudarant jiems galimybę apsikeiti geriausios praktikos pavyzdžiais. Seminarų ciklas apėmė daugelį sričių, svarbių tokio tipo nevyriausybiniams organizacijoms. Tai tyrimų ir analizės metodai, projektų valdymas, lėšų telkimas, ryšiai su valdžia ir visuomene.